

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. *Гаспаров М.Л.* Русский трехударный дольник XX в. // Теория стиха. – Ленинград : Наука, 1968.
2. *Маланюк Є.* Єдиним сном, єдиним болем... / Євген Маланюк // Пер. О. Архангельський. – Кіровоград : Імекс-ЛТД, 2013. – 336 с.
3. Празька поетична школа. Антологія / Упоряд. текстів та передм. О.Г. Астаф'єва, А.О. Дністрового. – Х. : Веста: Видавництво "Ранок", 2004. – 256 с. – (Серія "Програма з літератури").
4. Український дольник: Колективна монографія / за ред. Н. В. Костенко; упор. О. М. Собачко. – К. : Видавничий дім Дмитра Бураго, 2013. – 423 с.

Стаття надійшла до редколегії 22.04.16

Т. С. Петренко, студ.

Інститут філології КНУ імені Тараса Шевченка, г. Київ

О РАЗНОВИДНОСТЯХ ДОЛЬНИКОВЫХ СТРУКТУР В ПОЭЗИИ ЕВГЕНИЯ МАЛАНИЮКА

Рассмотрено ритмические особенности поэтического творчества Евгения Маланюка. Выведено общую формулу типологии 3-иктового дольника. Прослеживается использование дольника рядом с другими стихотворными формами.

Ключевые слова: дольник, Евгений Маланюк, анакруза, ритмические формы 3-иктового дольника.

T. Petrenko, Student

Taras Shevchenko National University of Kyiv

ON THE VARIETIES OF THE STRUCTURE OF ACCENTUAL VERSE IN YEVEN MALANIUK'S POETRY

The article deals with the rhythmical features of the poetry by Yevhen Malaniuk. The general formula of typology of 3-ictus accentual verse has been derived. The paper describes the usage of accentual verse along with other poetical forms.

Key words: accentual verse, Yevhen Malaniuk, anacrusis, rhythm forms of 3-ictus accentual verse.

УДК 821.161.2.09:821.112.2.09

І. Л. Приліпко, д-р філол. наук, доц.

Інститут філології КНУ імені Тараса Шевченка, м. Київ

ІДЕЙНО-ЕСТЕТИЧНА СУГОЛОСНІСТЬ У ПАРАДИГМІ РОМАНТИЗМУ: ТАРАС ШЕВЧЕНКО І ЙОГАНН ВОЛЬФГАНГ ГЕТЕ

З'ясовуються спільні та відмінні риси романтичного типу творчості Т. Шевченка і Й. В. Гете. Увага акцентується на світоглядних, ідейних, кон-

цеттуальних, образних, жанрових та інших особливостях, які свідчать про художню суголосність творчих принципів українського й німецького поетів.

Ключові слова: історія, мотив, образ, поезія, романтизм, стиль, фольклор.

Творчість Т. Шевченка є не лише важливим феноменом у національному вимірі, а й явищем світового мистецтва, що інтегроване в загальнокультурну парадигму морально-етичних та естетичних цінностей. Обізнаність Т. Шевченка зі світовою літературою беззаперечна – на це неодноразово вказували літературознавці. Наприклад, Ю. Бойко зазначав: "У лябіринтах світової літератури Шевченко ходив як майстер, що вдосконалює себе, що свідомими й інтуїтивними зусиллями свого творчого генія формує свій стиль" [1, с. 24]. Бачення творчого доробку Кобзаря у масштабах європейського мистецтва увиразнює компаративний підхід. Важливим у цьому сенсі є встановлення типологічних зв'язків, простеження інтертекстуальних взаємодій між текстами українського митця й авторами зарубіжжя. Чи не найяскравіше мистецька суголосність проявляє себе на стильовому рівні. Мовиться насамперед про романтичну стильову парадигму, що стала визначальною у формуванні творчого почерку Т. Шевченка. Романтизм письменника, поставши на ґрунті національної традиції, збагатившись індивідуально-авторськими домінантами, засвідчив свою суголосність на світоглядному, ідейному, образному рівнях із європейським романтизмом ХІХ ст., репрезентованим зокрема творчістю Й.-В. Гете, Г. Гейне, Дж.-Г. Байрона, А. Міцкевича та ін. Відтак, маючи індивідуальну неповторність та національну своєрідність, поезія Т. Шевченка, за словами Д. Наливайка, "виявляє глибинну належність до основного мейнстріму європейської літератури романтизму, іманентну пов'язаність з її семантико-художніми домінантами" [10, с. 54].

Ідейно-естетична суголосність у координатах романтичного типу творчості виразно простежується шляхом порівняння творчості Т. Шевченка і німецького поета Й.-В. Гете. Актуалізація саме такого аспекту дозволяє увиразнити природу романтичного письма Т. Шевченка як у її індивідуально-авторському та національному прояві, так і в її зв'язках із західноєвропейськими романтичними тенденціями.

До проблеми осмислення творчості Т. Шевченка в контексті зарубіжної літератури шевченкознавці зверталися неодноразово (праці Д. Наливайка [9; 10; 11], Ю. Бойка [1], О. Бороня [2] та ін.). У сфері шевченкознавства є дослідження, у яких здійснено порівняння творів Т. Шевченка й окремих зарубіжних авторів. Зокрема, Д. Наливайко [10] простежив зв'язки романтичної творчості Т. Шевченка з польською, італійською літературами; виявив типологічні та інтертекстуальні паралелі в творчості Т. Шевченка й Р. Бернса, Т. Мура, Дж. Леопарді, В. Вордсворта, В. Гюго та інших європейських письменників. Не пройшла повз увагу літературознавців творча суголосність Т. Шевченка та Й.-В. Гете. Чи не вперше ця тема була порушена в праці "Гете і Шевченко" (1925) П. і П. Терпило; про можливий вплив Й.-В. Гете на творчість Т. Шевченка писали П. Филипович, Ю. Бойко, О. Багрій, І. Гузар, В. Мовчанюк [8, с. 237–238]. Зокрема, В. Мовчанюк у статті "Гете і ранні поеми Шевченка" провів типологічні паралелі між "Фаустом" Гете й поемами Т. Шевченка "Катерина" (на образному рівні), "Гайдамаки" (на композиційному, ідейному рівнях), "Тризна" (на рівні концепції головного героя), слушно наголосивши, що йдеться "не про запозичення ідей чи мотивів Гете, а про суголосність настроїв і думок, про те, що шевченківська людина живе в такому самому силовому полі інтелектуальних, морально-філософських пошуків, що і гетівський герой" [7, с. 182]. І. Гузар [5] вказувала на спільні аспекти поетичної й малярської творчості Т. Шевченка і Й.-В. Гете в координатах класичного стилю, акцентувавши питання міфу та його оцінки обома митцями, вплив на їх поетичну творчість малярських студій, концептів гармонійної особистості, правди, волі. Водночас, попри наявні дослідження у цьому напрямку, подальшого осмислення потребує питання суголосності творчих принципів Т. Шевченка і Й.-В. Гете в стильовому аспекті. Йдеться зокрема про простеження зв'язків на ідейному, образному, жанровому рівнях у парадигмі романтизму як естетичного феномену, в межах якого творили Т. Шевченко та Й.-В. Гете. Невисвітленим також залишається питання суголосності ідейно-естетичних доміант ліричних творів митців.

Романтизм як певний тип світосприйняття і конкретно-історичний напрям у літературі й мистецтві, що постав наприкінці XVIII ст. й поширився в країнах Європи у першій половині й середині XIX ст., формувався на основі ідей Й.-Г. Гердера, Г.-В.-Ф. Гегеля, Ф. Гельдерліна, П. Б. Шеллі, структурований у творчості представників "Озерної школи", енських (Новаліс, Ф. Шеллінг, Ф. та А. Шлегелі, Ф. Гельдерлін), гейдельберзьких романтиків (А. Арнім, К. Brentano, Я. та В. Грімм), проявився у творчості Дж.-Г. Байрона, Й.-В. Гете, Г. Гейне, В. Гюго, А. Міцкевича, Ю. Словацького, О. Пушкіна та ін. Романтизм базувався на ідеалізмі, інтуїтивізмі, історизмі, фольклоризмі, націоналізмі. З-поміж його засадничих рис – прагнення до ідеалу, протиставлення мрії та дійсності, актуалізація емоційно-інтуїтивного первня, звернення до народної творчості, міфу, історії, героїзація минулого, ідеалізація народу, фантастичність зображення, поетизація внутрішніх почуттів, бунтарство проти існуючого світопорядку, актуалізація концепту свободи (національної, творчої, індивідуальної). У становленні й розвитку українського романтизму (з 2-гої половини 1820-х рр. до кінця XIX століття) визначальну роль відіграли історіографічний та фольклористичний преромантизм, на ґрунті чого постали "Історія Русів", творчість представників Харківської школи романтиків, "Руської трійці", П. Куліша, Т. Шевченка. Маючи свої національні особливості (акцент на історичній самобутності, народній творчості), український романтизм був частиною загальноєвропейського романтичного типу творчості.

Якщо в західноєвропейському контексті важлива роль в утвердженні романтизму належить Й.-В. Гете (1749–1832), то в Україні – Т. Шевченку (1814–1861). У творчій спадщині німецького письменника Й.-В. Гете є різностильові твори: "Якщо в трагедії "Іфігенія в Тавриді" (1786) та "Римських елегіях" (1788) найяскравіше втілюється його неокласицизм, то в романах про Вільгельма Мейстера ("Літа науки Вільгельма Мейстера", 1796 і "Літа мандрів Вільгельма Мейстера", 1829) виразно проступають елементи й тенденції реалізму, а в баладах відчутні передромантичні й романтичні віяння" [9, с. 12]. Чи не найяскравіше таланти митця проявився в контексті романтичного стилю. Спільно

кування з Й.-Г. Гердером, участь у літературному русі "Буря і натиск" (70-ті – поч. 80-х рр. XVIII ст.), який був явищем пре-романтизму й основою романтизму, вплинули на формування творчої манери Й.-В. Гете, визначними в якій стали народно-поетичні мотиви, філософська заглибленість у чуттєвий світ людини, емоційність, мотив єднання людини й природи, легендарно-фантастичні сюжети, концепти свободи, бунтарства (поезії "Майова пісня", "Побачення і прощання", "Дика ружа", "Нічна пісня мандрівника", балади "Шукач скарбів", "Коринфська наречена", "Вільшаний король", "Бог і баядера", "Рибалка", цикл "Західно-східний диван").

Підґрунттям романтизму Т. Шевченка були, з одного боку, світоглядно-творчі чинники, з другого – літературна традиція (творчі принципи Є. Гребінки, Л. Боровиковського, М. Шашкевича, А. Метлинського, І. Срезневського, М. Костомарова). Про основу романтизму Т. Шевченка зазначав Є. Маланюк: "Щодо Шевченкового романтизму, то в нім збіглися разом і надзвичайно-романтичні перипетії його особистого життя, і могутньо-романтичний перший розгін пробудженого в нім поета, і настрої тодішньої доби в літературі, і, нарешті, як правило, романтичні ж повіви національного відродження, що починалося – на тлі загального зацікавлення "Малоросією" – з зацікавлення історією України [...] та історично-національними піснями народу українського [...]" [6, с. 33]. Говорячи про ідейно-естетичну суголосність Т. Шевченка і Й.-В. Гете у векторах романтизму, слід акцентувати на світоглядно-стильовій близькості, що постала на основі спільних ідейних тенденцій епохи, культурологічних процесів, що ширилися західною й східною Європою. Водночас, ще одним чинником зазначеної суголосності було захоплення Т. Шевченка творчістю Й.-В. Гете, про що свідчать згадки в повістях "Близнець", "Художник", "Прогулка с удовольствием и не без морали", в Щоденнику [8, с. 237]. А. Ніковський у "реєстрі бібліотеки Шевченка" [12, с. 221] з-поміж авторів, які входили до лектури Т. Шевченка, називає Й.-В. Гете і його твори: "Фауст" (в перекладі Е. Губера) та поезії (в переробці М. Лермонтова). Щоденникові записи Т. Шевченка свідчать про його добре знання творів німецького романтика, зокрема поеми "Фауст" (записи від

26 червня 1857 р., 16, 17 лютого 1858 р.), яку він читав у перекладі на російську мову Е. Губера (видання 1838 р.).

Специфіка романтичного стилю у творчості Т. Шевченка та Й.-В. Гете зумовлена національною традицією, що була основою формування їхніх творчих принципів, індивідуально-авторськими домінантами, які визначили ідіостиль митців, а також їхньою інтегрованістю в загальноєвропейський мистецький простір XIX ст. Спільними концептами на ідейно-світоглядному рівні у Т. Шевченка і Й.-В. Гете є добро, правда, воля. "Як і Шевченко, Й.-В. Гете вірить у існування вищої правди. [...] Вища правда в обох поетів зідентифікована з Богом. [...] Правду-волю обидва поети – Шевченко і Гете – вважали за найвищу вартість" [5, с. 190, 192], – зазначає І. Гузар. Поезія обох митців свідчить про важливість для них гуманістичних цінностей, зокрема братолюбства, що актуалізовано у контексті філософських роздумів про долю людини, які у Й.-В. Гете мають узагальнений характер, тоді як у Т. Шевченка – конкретизований, соціальний. Показовими у цьому сенсі є поезія Й.-В. Гете "Божественне" і твір Т. Шевченка "І мертвим, і живим...". Й.-В. Гете акцентує на свободі вибору людини, її невичерпних можливостях та здатностях творити як добро, так і зло, а тому закликає: "Благородною будь, / Добротворною будь, людино! [...] / Бо людина одна / Творить подиву гідне: / Розрізняє, / Обирає, зверхує суд, / Перебіжній хвилі одна / Вічність дарує. / Лиш людині дано / Воздавати за добрість, / Все злочинне судить [...] / Благородна людино, / Благородійною будь в житті [...]" [4, с. 432–433]. У творі "І мертвим, і живим..." Т. Шевченко теж акцентує на загальнолюдських цінностях – братолюбстві, волі, проєктуючи їх водночас на конкретно-історичну площину, актуалізуючи відтак проблеми історичної пам'яті, патріотизму: "Обніміте ж, брати мої, / Найменшого брата [...] / І забудеться срамотня / Давня година, / І оживе добра слава, / Слава України [...]" [13, с. 280].

Для Й.-В. Гете й Т. Шевченка, як і загалом для митців-романтиків, фольклор був "грунтом і моделлю" поезії [11, с. 207]. У Т. Шевченка вплив фольклору є найвідчутнішим у ранній творчості, зокрема в баладах ("Причинна", "Тополя", "Утоплена") та поезіях, що мають пісенну форму ("Якби мені

черевички...", "І багата я...", "На вгороді коло броду...", "Якби мені, мамо, намісто...", "За байраком байрак...", "Ой одна я одна...", "Ой три шляхи широкі..." та ін.). Окремі твори Й.-В. Гете також написані у стилі народних пісень ("Тайна", "Дика троянда", "Фіалка", "Фульський король", "Спіймав хлопчик синичку", "Березень" та ін.). Водночас, для Т. Шевченка важливим був той аспект фольклору, який актуалізував соціально-побутові проблеми та історичну пам'ять. Відтак, у Т. Шевченка ключову роль відіграють історіософські мотиви. Роль історії в процесі національного самоусвідомлення народу, її значення для сучасності були актуалізовані поетом у більшості його творів ("Гайдамаки", "Гамалія" "Тарасова ніч", "Іван Підкова" "І мертвим, і живим..."). За твердженням Ю. Бойка, "Шевченко був на височині сучасної йому історичної методології. Своє розуміння історичного процесу він спирав на останні осяги філософської думки. Романтичний соціальний універсалізм знайшов собі вираз в соціально-утопічній поезії "Подражаніє Ісаї, глава XXXV", "Подражаніє XI псалму" тощо" [1, с. 40]. Як і для Т. Шевченка, для Й.-В. Гете національна історія була важливою проблематикою творів. Показовими в цьому контексті є історична драма "Гец фон Берліхінген", поема "Замок на горі". Водночас, у Т. Шевченка національне має яскравіше вираження, конкретне втілення і уособлення в образі України. У цьому одна з показових відмінностей у парадигмі романтичного типу творчості Т. Шевченка та Й.-В. Гете й інших поетів-романтиків, про що зазначав Є. Маланюк: "...найголовніша прикмета Шевченкового романтизму – що романтизм той ніколи не мав абстрактного, ("світового", як у Байрона, чи "міжпланетного", як у Лермонтова) характеру, романтизму канонічного... Романтизм його завжди проектується на реальну Україну, він має сталий контакт із дійсністю, з краєвидом, з історією, з долею народу. Був це романтизм, що знайшов своє адекватне органічно-реальне втілення" [6, с. 34].

Такий важливий аспект романтичного типу творчості, як звернення до міфу, реалізувався у міфотворчості Т. Шевченка, у формуванні міфу України, авторського міфу, в репрезентації міфологем тощо, що вже знайшло неоднозначну інтерпретацію у працях літературознавців (Г. Грабович "Шевченко як міфотво-

рець" 1991, О. Забужко "Шевченків міф України. Спроба філософського аналізу" 1997, Т. Мейзерська "Проблеми індивідуальної міфології: міфотворчість Шевченка" 1997 та ін.). Однією з прикметних особливостей міфологізму Т. Шевченка є тісний зв'язок з національною проблематикою ("Великий льох"). "...в міфологізмі Шевченка відбувається специфічне поєднання романтизму й націоналізму, витворюється їх синтетичність" [11, с. 223], – зазначає Д. Наливайко. Натомість, у Й.-В. Гете акцентований містично-символічний аспект міфу ("Вільшаний король", "Коринфська наречена").

Поетичний світ Й.-В. Гете вирізняється багатшою поліфонією колізій внутрішніх переживань, пов'язаних із почуттям кохання: мотив нерозділеного кохання ("Дика ружа", "Страждання молодого Вертера"), туга від втрати коханої ("Далекий"), сум від розлуки з нею ("Березень"), радість ("Наречений"). Виразнішими у німецького романтика є й такі риси романтизму, як прагнення до недосяжного, на основі чого витворюються візії нереальних країн, фантастичних образів ("Міньйона"), протиставлення ідеалу й дійсності, відчай і розчарування від неможливості поєднати бажане й можливе, на ґрунті чого увиразнюються такі концепти, як "зайва людина", "світова скорбота", "романтична туга" ("Прошання"), "байронізм", а також розгортаються мотиви бунтарства, богошукання. Останні зближують творчість Й.-В. Гете і Т. Шевченка. І. Гузар слушно зауважує у цьому сенсі: "Шевченко і Гете відчували закладений у людині образ Божий не як щось статичне, а як силу, що змушує її безупинно змагати до вищого, перевершувати саму себе" [5, с. 49]. Характерним для творчості обох митців є романтичне протиставлення "світ" – "особистість". Водночас, якщо Й.-В. Гете акцентував на філософському аспекті співвідношення людини й світу, місця особистості у світобудові ("Мінливе й вічне"), то український поет аналогічну дилему інтерпретував крізь призму соціальних та національних проблем ("Думка (Тяжко, важко в світі жити...)"), "Перебендя", "Чого мені тяжко, чого мені нудно...", "Лічу в неволі дні і ночі...").

У ідейно-естетичній парадигмі романтизму важливе значення мали тема творчості, образ митця. Тракткування творчості як феномену, що підносить людину над буденністю з її негаразда-

ми, несправедливістю, горем, притаманне Й.-В. Гете і Т. Шевченку. Визначальна роль мистецтва і митця, образ самотнього співця, поета, який відмежований від загалу й серце якого "з Богом розмовляє" [13, с. 41], репрезентовані у творі Т. Шевченка "Перебендя". Показовою у цьому контексті є поезія Й.-В. Гете "Вечірня пісня художника", де творчість сприймається як "безсмертя сила", що горить у "вбогому житті" [4, с. 430]. Суголосними є й звернення обох митців до музи, долі, пісні. У поезіях "Доля", "Муза", "Слава" Т. Шевченко моделює персоніфіковані образи, звертаючись до яких, висловлює свої прагнення, роздуми, розуміння долі, творчості. Персоніфікований образ натхнення, творчості – музи – у творах Й.-В. Гете актуалізований у поезіях "Син муз", "Завжди і всюди". Й.-В. Гете ("Моїм пісням", "Надія") і Т. Шевченко ("Доля") звертаються до долі й висловлюють надію на те, що їхня праця не буде марною: "Ні, мої не марні мрії: / Лист і плід невдовзі вкриє / Голі ще сьогодні віти" [3, с. 464] (Й.-В. Гете); "Ходімо даліше, даліше слава, / А слава – заповідь моя" [13, с. 516] (Т. Шевченко). Звернення Й.-В. Гете до своїх пісень ("Моїм пісням") суголосне зверненню Т. Шевченка до своїх дум ("Думи мої, думи мої...").

Ідейно-естетична спорідненість проглядається й на образному рівні поетичного світу обох митців. Зокрема, прикметним є звернення поетів до античних образів ("Римські елегії" Й.-В. Гете, "Муза" Т. Шевченка). Закономірним у контексті романтичного типу мислення є зацікавленість Т. Шевченка і Й.-В. Гете образом Прометея – втіленням романтичного ідеалу свободоловства, нескореності, бунтарства. У поемі "Кавказ" Т. Шевченка образ Прометея акумулює героїчний пафос, страждання і, водночас, нескореність: "Споконвіку Прометея / Там орел карає, / Що день Божий добрі ребра / Й серце розбиває. / Розбива, та не вип'є / Живущої крові – / Воно знову оживає / І сміється знову" [13, с. 270]. Семантика образу Прометея відтак увиразнює ідейний зміст твору, проектується на зображуване Т. Шевченком у поемі. У Й.-В. Гете Прометей ("Прометей") – нескоренний бунтар, який з монологом звертається до Зевса, кидаючи йому виклик і засвідчуючи зневагу, а також прагнення зробити людей вільними: "Тут я людей ліплю, / Різьблю свій

образ, / На мене схоже плем'я, / Щоб мучитись їм, плакати,
/ Щоб утішатись і радить, / На тебе не зважати, / Як я!" [3, с. 462].
За спостереженням Ю. Бойка, у Т. Шевченка "немає примирення Прометея із Зевсом, яке знала античність. У нього також немає і сліду Вольтерової детронізації героїзму Прометея, зниження його образу, немає й песимістичних ноток, як у Гете, які б стверджували, що створені Прометеєм люди-богоборці залишаються перед лицем Зевса лише безсилими хробаками" [1, с. 25–26].

Художня суголосність простежується й на рівні жіночих образів, зокрема образів Катерини ("Катерина") Т. Шевченка та Маргарити ("Фауст") Й.-В. Гете, на що вже вказували дослідники [1, с. 64–67; 8, с. 237–238] та ін. Філософський, містично-психологічний аспекти, домінуючі у Й.-В. Гете, у Т. Шевченка поступаються місцем об'єктивізації зображуваного та соціальним акцентам. Водночас, у творах обох митців жіночий образ викликає не засудження, а жаль, співпереживання.

У творчості Т. Шевченка і Й.-В. Гете розкрилися художні можливості ключових жанрів романтизму: балади та ліро-епічної поеми. Якщо у Т. Шевченка важливе значення мають соціально-побутові чинники ("Лілея", "Русалка", "Тополя"), то Й.-В. Гете, як й інші німецькі романтики, акцентував на легендарно-фантастичному аспекті ("Рибалка"), містичному змісті, тривожно-таємничому настрої ("Шукач скарбів", "Коринфська наречена", "Вільшаний король", "Бог і баядера").

У контексті проблеми ідейно-естетичної суголосності творчих принципів Й.-В. Гете і Т. Шевченка варто зазначити й про таку особливість: обидва митці поєднували письменницьку й малярську творчість. У мистецькій спадщині Й.-В. Гете понад дві тисячі малюнків, найвідомішими серед яких є "Долини в мряці біля Ільменав", "Піраміда Цестія", "Дух Землі" та ін. Порівнюючи малярську манеру обох митців, І. Гузар доходить висновку, що німецький та український поети-художники "осягають монументальність у трактуванні зображуваного на картинах, враження рівноваги і спокою, зосередження на головному предметі малюнку, усуваючи одночасно все випадкове, самовільне" [5, с. 68]. Розглядаючи Т. Шевченка і Й.-В. Гете як представників "клясицизму Вінкельманнового типу" [5, с. 68], дослідниця доводить, що

Т. Шевченко був художником-класицистом, "прихильником грецького варіанту клясики, як і Гете" [5, с. 86]. Порівняння малярської спадщини українського й німецького митців у парадигмі романтизму може стати предметом окремих розвідок.

Як засвідчили спостереження, у творчості Й.-В. Гете і Т. Шевченка розкриваються ключові принципи романтизму на ідейному, образному, жанровому рівнях. Ідейно-естетична суголосність виразно простежується в аспекті звернення до історіософських мотивів, народної творчості, у контексті героїзації минулого, поетизації внутрішніх почуттів, концептів свободи, творчості. Визначальною особливістю романтичних творів Т. Шевченка є актуалізація соціальних і національних проблем. Натомість, у Й.-В. Гете домінують внутрішньо-психологічні, філософські колізії, містично-міфологічні мотиви. Т. Шевченко та Й.-В. Гете творили в стильових координатах романтизму, який у їхній творчості мав виразні національні ознаки й, водночас, як талановиті митці й геніальні представники своїх націй, вони своєю творчістю були інтегровані в європейський мистецький простір. Звідси – визначальна особливість їхнього доробку: єдність національних та світових ідейно-естетичних та морально-етичних цінностей.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. *Бойко Ю.* Творчість Тараса Шевченка на тлі західноєвропейської літератури / Ю. Бойко // Бойко Ю. Вибрані праці. – К. : "Медекол", 1992. – С. 11–73.
2. *Боронь О.* Повісті Тараса Шевченка і західноєвропейські літератури: Рецепція та інтертекстуальні зв'язки. Монографія / О. Боронь. – К. : Критика, 2014. – 160 с.
3. *Гете Й. В.* Вибране / Й. В. Гете / Упоряд., передм. та прим. К. Я. Кусько. – К. : Грамота, 2005. – 528 с.
4. *Гете Й.-В.* Фауст; Лірика / Й.-В. Гете / Пер. з нім.; передм. Д. С. Наливайка. – К. : Веселка, 2001. – 478 с.
5. *Гузар І.* Шевченко і Гете (до 250-ліття від дня народження Гете і 185-ліття від дня народження Шевченка) / І. Гузар / Наукове товариство ім. Шевченка в Канаді. – Торонто, 1999. – 216 с.
6. *Маланюк Є.* Від Кобзаря до нації / Є. Маланюк // Маланюк Є. Книга спостережень. – К. : "Атіка", 1995. – С. 11–84.
7. *Мовчанюк В.* Гете і ранні поеми Шевченка / В. Мовчанюк // Всесвіт. – 2001. – № 11–12. – С. 178–183.

8. *Мовчанюк В. Гете Йоганн-Вольфганг фон / В. Мовчанюк // Шевченківська енциклопедія: В 6 т. – К.: НАН України, Інститут літератури ім. Т. Г. Шевченка, 2012–2015. – Т. 2: Г–З. – 2012. – С. 237–240.*

9. *Наливайко Д. Поет національний і всесвітній / Д. Наливайко // Гете Й.-В. Фауст; Лірика / Пер. з нім.; передм. Д. С. Наливайка. – К.: Веселка, 2001. – С. 5–22.*

10. *Наливайко Д. Шевченко в контексті європейської літератури його епохи / Д. Наливайко. – К.: Видавничий дім "Києво-Могилянська академія", 2014. – 56 с.*

11. *Наливайко Д. Шевченко в контексті романтизму і націоналізму / Д. Наливайко // Наливайко Д. Теорія літератури й компаративістика. – К.: Вид. дім "Києво-Могилянська академія", 2006. – С. 197–225.*

12. *Ніковський А. Бібліотека Т. Шевченка / А. Ніковський // Ніковський А. VitaNova: У 4 кн. – Книга I. / Український культурологічний альманах "Хроніка". – К.: "Фенікс", 2015. – С. 219–226.*

13. *Шевченко Т. Кобзар / Т. Шевченко. – К.: Дніпро, 1999. – 672 с.*

Стаття надійшла до редколегії 06.04.16

И. Л. Прилипко, д-р філол. наук, доц.
Інститут філології КНУ імені Тараса Шевченка

ИДЕЙНО-ЭСТЕТИЧЕСКОЕ СОЗВУЧИЕ В ПАРАДИГМЕ РОМАНТИЗМА: ТАРАСА ШЕВЧЕНКО И ИОГАННА ВОЛЬФГАНГА ГЕТЕ

Выясняются общие и отличные черты романтического типа творчества Т. Шевченко и И. В. Гете. Внимание акцентировано на мировоззренческих, идейных, концептуальных, образных, жанровых и других особенностях, которые свидетельствуют о художественной созвучности творческих принципов украинского и немецкого поэтов.

Ключевые слова: история, мотив, образ, поэзия, романтизм, стиль, фольклор.

I. L. Prylipko, PhD, Associate Professor
Taras Shevchenko National University of Kyiv

IDEA-AESTHETIC CONSONANCE IN PARADIGMS OF THE ROMANTICISM: T. SHEVCHENKO AND Y.-V. GETE

The article explores common and different features of the works of romantic type by T. Shevchenko and Y.-V. Gete. The attention is focused on the peculiarities of world outlooks, ideas, conceptions, images, genres which testify to the artistic consonance of creative principles of Ukrainian and German poets.

Keywords: history, motive, image, poetry, romanticism, style, folklore.